Aneta Strzelecka
Uniwersytet Łódzki

JĘZYKOWY OBRAZ POLAKÓW W PODRĘCZNIKACH *POLSKI, KROK PO KROKU*

SŁOWA KLUCZOWE: językowy obraz świata, wizerunek Polaków, podręczniki do nauczania jppjo

1. Wstęp

Język ma wpływ na kształtowanie obrazu świata, pozwala zrozumieć otaczający świat. Poza funkcją komunikacyjną, służy do interpretowania rzeczywistości i w pewien sposób narzuca obraz świata, utrwala wartości społeczne i pewne formy kontaktowania się ludzi. Jerzy Bartmiński uważa, że *językowy obraz świata ujawnia się w tekstach językowych, które są manifestacją systemu językowego, opierają się na społecznych konwencjach jego realizacji, zawierają także elementy autorskiej kreacji* [Bartmiński, 2006, s. 13]. Językowy obraz świata jest więc potoczną interpretacją rzeczywistości z punktu widzenia przeciętnego użytkownika języka. Jest przekazywany wraz z językiem i na tyle praktyczny, że zaspokaja potrzeby codziennej komunikacji.

Każdy człowiek przejmując w czasie przyswajania języka ojczystego językowy obraz świata. Język zawiera zatem w sobie utarte i przyjęte normy, które są przyswajane przez człowieka podczas uczenia się ojczystej mowy, a to z kolei wpływa na nasze dalsze widzenie oraz interpretację otaczającego nas świata [por. Bartmiński, 2006]. Podobnie jest z postrzeganiem językowego obrazu świata przez cudzoziemców uczących się jakiegoś języka obcego. Wraz z językiem przyswajają sobie oni obraz kraju, w którym mówi się w tym języku oraz obraz jego mieszkańców. Dlatego niezmiernie ważne są badania językowego obrazu w podręcznikach do nauczania języków obcych. Informacje np. o Polsce i Polakach, jakie czerpią cudzoziemcy uczący się języka polskiego jako obcego kreują wizerunek w ich świadomości, dają pewien obraz, wyobrażenie Polaków i Polski. Osoby przygotowujące materiały glottodydaktyczne powinny zatem zamieszczać w podręcznikowych tekstach realne i rzetelne informacje, dając w ten sposób prawdziwy językowy obraz.

W artykule przedstawione zostaną wyniki badań, których celem było zwrócenie uwagi na językowy obraz Polaków znajdujący się w podręczniku *Polski, krok po kroku. Poziom A1* autorstwa Iwony Stempek, Anny Stelmach, Sylwii Dawidek, Anety

Szymkiewicz oraz *Polski, krok po kroku. Poziom A2* autorstwa dwóch pierwszych z wymienionych pań. Podręczniki zostały wydane w 2011 i 2012 roku i, jak same autorki piszą we wstępie, osoby korzystające z nich zostaną zanurzone w polskim środowisku, będą nie tylko uczyć się języka, lecz również chodzić na zakupy i do restauracji, gotować, zwiedzać ciekawe miejsca, poznawać polską kulturę, zwyczaje i doświadczać polskiej gościnności.

Bohaterami podręczników są bliźniaki Karolina i Karol oraz ich rodzice Grzegorz i Joanna Majowie. Państwo Maj to jedna z polskich rodzin, która gości u siebie przyjeżdżających na kursy studentów. Inni bohaterowie to cudzoziemcy, którzy znają tę polską rodzinę. Językowy obraz Polaków, jaki został zawarty w tym podręczniku budowany jest także przez innych Polaków pojawiających się w ćwiczeniach zamieszczonych w omawianych podręcznikach.

W celu przejrzystego omówienia wyników badań językowego obrazu Polaków w podręcznikach wyróżniłam kilka kategorii semantycznych.

2. Analiza podręczników

2.1. Polskie imiona i nazwiska pojawiające się w podręcznikach

Imiona żeńskie zamieszczone w podręcznikach to: Agata, Agnieszka, Alicja, Amelka, Ania, Anna, Aneta, Antonina, Basia, Danuta, Dorota, Edyta, Ela, Ewa, Helena, Iwona, Irena, Janina, Joanna, Jolanta, Justyna, Karolina, Kasia, Katarzyna, Krysia, Krystyna, Magda, Majka, Małgorzata, Małgosia, Marta, Ola, Patrycja, Paulina, Sylwia, Ula, Zosia.

Imiona męskie zamieszczone w podręcznikach to: Adam, Andrzej, Artur, Edward, Grzegorz, Jacek, Jan, Janek, Jerzy, Karol, Kazimierz, Łukasz, Marek, Marcin, Michał, Piotr, Paweł, Robert, Roman, Rysiek, Ryszard, Stanisław, Stefan, Tadeusz, Tomek, Zbyszek, Zygmunt.

Imiona pojawiają się zarówno w formie podstawowej, jak i w formie zdrobnień.

Nazwiska zamieszczone w podręcznikach to: Dębska, Górecki, Kowalski, Kowalscy, Kuc, Kryński, Leśniewski, Lisiecka, Łapińska, Maj, Nowacki, Nowak, Polańska, Skrzypek, Stempek, Stelmach, Szołdryńska, Szuba, Szymańska, Walaszek, Wojciechowska.

Zamieszczono także nazwiska znanych osób, np. Witkacy, Lech Wałęsa.

2.2. Wiek

Informacje dotyczące wieku pojawiły się tylko kilka razy. Podręcznikowe Polki mają 27, 42 i 60 lat, a Polacy 65, 27 lub 17. Ponadto wiadomo, że jedni z głównych bohaterów — Karol i Karolina — są licealistami.

Pani Maj zapytana przez Japonkę Mami o wiek odpowiedziała: *Wiesz, w Polsce nie pytamy kobiet, ile mają lat. To trochę nieelegancko, ale nie ma problemu, ja mam 43 lata, a mój mąż Grzegorz 45 lat* [A1, s. 35].

2.3. Rodzina

Najlepiej poznana podręcznikowa rodzina to Majowie. Mają oni dwoje sympatycznych dzieci. Państwo Maj *wcześniej mieszkali razem z rodzicami pana Grzegorza* [...] *Od kiedy pan Grzegorz zaczął pracować w firmie informatycznej i dobrze zarabiać, zdecydowali, że wezmą kredyt i kupili nowe, dość duże mieszkanie* [A2, s. 118]. Zarówno pani Joanna jak i pan Grzegorz mają wyższe wykształcenie.

W podręcznikach zamieszczono także informacje o innych rodzinach polskich, np. jedna z dziewczyn pojawiających się w ćwiczeniu opowiada: [...] *mam ciotkę i wujka ze strony taty — jego rodzeństwo, matka jest jedynaczką. Dziadkowie i babcie mieszkają w Gdańsku i w Poznaniu, dlatego rzadko się spotykamy — tylko raz, dwa razy w roku. Oczywiście mam chłopaka. Bardzo się kochamy, ale jeszcze niczego nie planujemy. Jestem panną* [A1, s. 71]. Z kolei inna bohaterka, Anna Siedlaczek, ma polskie korzenie — jej tata i jego rodzina pochodzą ze Śląska, ale jako dziecko nie mówiła po polsku [A2, s. 52]. O innych bohaterach zamieszczono zdawkowe informacje, np.: *mężatka, nie ma dzieci*.

W I części podręcznika został przedstawiony model polskiej rodziny (dane z CBOS 2006) [A1, s. 72]:

- 26% ankietowanych zadeklarowało, że ich rodzina to model mieszany (mąż i żona pracują zawodowo, mąż bardziej koncentruje się na pracy zawodowej, żona oprócz pracy zajmuje się dziećmi);
- 23% — model tradycyjny (tylko mąż pracuje, żona zajmuje się domem i dziećmi);
- 21% — ani żona, ani mąż nie pracują;
- 19% — model partnerski (mąż i żona tyle samo czasu pracują co zajmują się domem i dziećmi);
- 6% — tylko żona pracuje, mąż zajmuje się domem i dziećmi;
- 4% — inna sytuacja.

Polskie rodziny są doświadczane przez nieprzyjemne wydarzenia, np.: wypadki drogowe, zdrady małżeńskie, nagłe straty pracy, depresje.

2.4. Wykształcenie

Karolina Maj jest uczennicą w najlepszym liceum w Krakowie w klasie uniwersyteckiej. Ma lekcje z nauczycielami akademickimi, bardzo lubi fizykę i język hiszpański. Karol jest w klasie humanistycznej. Został tu przełamany stereotyp dziewczyny humanistki i chłopaka wykazującego zainteresowania przedmiotami ścisłymi.

Informacje o ukończonych etapach nauki pojawiają się zwykle tylko w rozdziałach, w których mówi się o pracy lub edukacji w Polsce, uczy się słownictwa związanego ze staraniem się o pracę, pisanem CV. Osoby pojawiające się w tekstach i ćwiczeniach ukończyły np. studia na Uniwersytecie Ekonomicznym na kierunku

ku Marketing i Zarządzanie, finanse i rachunkowość na Akademii Ekonomicznej, studia inżynierskie na Politechnice, otrzymały dyplom filologii węgierskiej. Jedna dziewczyna rok temu zdała maturę i skończyła kurs sekretarek, inna jest absolwentką technikum odzieżowego.

Zamieszczono także informacje o planach edukacyjnych bohaterów podręczników. Jedna dziewczyna chce studiować turystykę na AWF, jej koledzy chcą studiować prawo na Uniwersytecie Jagiellońskim, stosunki międzynarodowe na Akademii Ekonomicznej, architekturę na politechnice, informatykę na uniwersytecie lub politechnice. Mają to być oczywiście studia magisterskie, a nie licencjackie.

Z analizowanych CV zamieszczonych w podręczniku wynika, że Polacy są dobrze wykształceni.

Szkoły języka polskiego jako obcego dbają także o rozwój kulturalny swoich uczniów, proponując im bogaty program kulturowy: spacer po mieście, wycieczki, warsztaty fonetyczne, wykład na temat polskiej kultury, wyjście na koncert, do teatru.

2.4.1. Umiejętności i znajomość języków obcych

Podręcznikowi Polacy nie mają problemów z obsługą komputera (tylko jedna osoba w CV napisała, że z obsługą komputera radzi sobie na poziomie podstawowym). Używają Pakietu Open Office, obsługują systemy operacyjne: MS Windows, Linux, korzystają z programu pocztowego Outlook, programów księgowych i przeglądarek internetowych Firefox i Internet Explorer. Podkreślane jest, że potrafią szybko wyszukiwać informacje w Internecie. Ich atutem jest także dobra znajomość obsługi urządzeń biurowych. Potrafią pisać bezwzrokowo.

Polacy osiągają sukcesy w pracy. Jedna osoba napisała, że zajęła pierwsze miejsce w konkursie architektonicznym „Szkłane domy”. Inna, że dostała wyróżnienie w III edycji konkursu architektonicznego „Biurowiec przyszłości”.

Podręcznikowi Polacy deklarują znajomość języków obcych. Niektórzy nawet kilku w różnych stopniach zaawansowania.

2.5. Zawód

Pani Maj jest z zawodu ekonomistką, pracuje też w domu (gotuje). *Pani Maj jest w domu, pan Maj jest w pracy.* Joanna Maj — *ekonomistka, ale także świetna gospodyni. Pan Maj jest informatykiem* [A1, s.3].

Inne zawody pojawiające się w podręcznikach wykonywane przez kobiety to zawód nauczycielki, nauczycielki w szkole podstawowej, menedżerki w firmie reklamowej, sekretarki.

Panowie to z kolei emeryci, studenci, uczniowie, informatycy.

W podręcznikach pojawiają się także wypowiedzi na temat zawodów i prac, które chcieliby wykonywać Polacy, np. Justyna, chce robić coś zgodnego z zainteresowaniami z podróżowaniem, nie chce studiować administracji, bo siedzenie za biurkiem, prowadzenie korespondencji, odbieranie telefonów nie jest dla niej

satysfakcjonującym zajęciem. Z kolei Robert chce wykonywać dobry i praktyczny zawód, bo wtedy można dużo zarabiać.

Podręcznikowi kandydaci starający się o pracę mają zwykle doświadczenie zawodowe. Jedna kobieta wcześniej podjęła pracę na pół etatu w polsko-hiszpańskiej firmie zajmującej się handlem. Była odpowiedzialna za prowadzenie korespondencji, wystawianie faktur i organizację biura. Informatyk pracował kilka lat w zawodzie. Pisał i testował nowe oprogramowania, zrezygnował, bo siedzenie przed komputerem po 8 godzin dziennie nie odpowiadało mu. Otworzył własną działalność. Inna kobieta rok pracowała w firmie produkcyjnej jako kontroler jakości. Teraz szuka nowej pracy, ponieważ firma nie była w stanie zapewnić jej pracy na cały etat, a ona musi się usamodzielnic i zarabiać na swoje utrzymanie. Kolejna kandydatka 3 miesiące pracowała na cały etat w dużej firmie produkcyjnej. Była odpowiedzialna za bieżącą obsługę klientów, straciła pracę z powodu kryzysu — redukcji etatów. Podczas studiów pracowała na zlecenia. Wykonywała różne prace, od mało ambitnych, jak rozdawanie ulotek, po organizację festiwalu piosenki studenckiej i targów edukacyjnych w Krakowie. Inna Polka 5 lat pracowała jako główna księgowa w firmie usługowo-handlowej. Mężczyzna z kolei 3 lata pracował w przedsiębiorstwie budowlanym, inny był naczelnym koordynatorem zespołu projektantów w firmie architektoniczno-projektowej [A2, s. 47]¹.

Polacy czują się wykorzystywani w pracy, narzekają na brak wolnego czasu, przymus zostawiania po godzinach, (...) *zero koleżeńskich stosunków, każdy tylko patrzy, jak wyciąć jakiś numer. Dla wszystkich najważniejsza jest kasa i kariera — prawdziwy wyścig szczurów* [A1, s. 48]. Nie potrafią pracować w takiej atmosferze, więc myślą o zmianie pracy, nawet gdy dobrze zarabiają, dostają premię, mają służbowy laptop, karnet na siłownię i dobre ubezpieczenie.

W podręcznikowych tekstach jest też mowa o miłych urzędnikach pracujących na poczcie i w urzędzie [A1, s.102].

2.6. Zainteresowania, hobby i spędzanie wolnego czasu

W dialogach pojawiają się informacje na temat zainteresowań członków rodziny Majów. Karolina interesuje się fotografią i *chce nowy aparat fotograficzny, bo stary nie robi dobrych zdjęć. Chce też duży album i kartę pamięci do aparatu, no i może jeszcze ładną torbę na aparat albo statyw* [A1, s. 50]. Karol kocha historię starożytną i literaturę oraz język hiszpański. Karol chodzi z tatą na mecz, a po meczu na pizzę, bo wtedy nie jedzą zupy w domu. Z dziewczyną Karol idzie do kina na komedię romantyczną.

Z analizy podręczników wynika także, że w rodzinie Majów *wszystko jest uporządkowane [...]* *Po południu rodzeństwo robi zakupy, mąż jeszcze pracuje, a żona albo coś gotuje na obiad, albo pisze e-maile. Wieczorem wszyscy jedzą razem kolację w domu lub w restauracji, a następnie małżeństwo ogląda telewizję, córka gra na komputerze, a syn uczy się* [A1, s. 75]. W innym ćwiczeniu czytamy, że mama

¹ Zob. też: CD 068-071 (zapis oznacza numery nagrań na płycie CD dołączonej do podręcznika).

gotuje pierogi, Karol czyta książkę, tata — mówi, że pracuje i pisze e-maile, a w rzeczywistości czyta „Pudelka” [A1, s. 41].

Kobiety pojawiające się w tekstach lubią jeździć na nartach i grać w koszykówkę, nie mają problemów ze zdrowiem, mimo tego, że palą papierosy. Jedna z kobiet deklaruje, że ma prawo jazdy, ale rzadko jeździ samochodem. Polki lubią kupować ubrania i chodzić do fryzjera. Robią to, np.: dlatego, że potrzebują zmiany na wiosnę.

Panowie interesują się podróżami, narciarstwem, sztuką użytkową, teatrem, kinem, nauką języków obcych, żeglarsstwem.

Adam, kolega Karola, mówi, że dużo czasu zajmuje mu szkoła: pisanie wypracowań, czytanie lektur, odrabianie zadań. Karol twierdzi, że to nie jest prawda, i że raczej: oglądanie telewizji, siedzenie przed komputerem, granie, surfowanie, czatowanie, „esemesowanie”, myślenie o niebieskich migdałach zajmują mu cały czas wolny [A2, s. 44]².

Polacy lubią spędzać czas w Bieszczadach, Tatrach, na Suwalszczyźnie, Dolnym Śląsku, Kaszubach, w Kazimierzu nad Wisłą, nad Bałtykiem. Wyjeżdżają też za granicę, a młodzi Polacy wyjeżdżają na kempingi i pod namiot.

Podręcznikowi Polacy padają też ofiarą oszustów internetowych zamieszczających atrakcyjne oferty wyjazdów wakacyjnych. W rzeczywistości okazuje się, że prawie nic nie jest zgodne z opisem zamieszczonym na stronie internetowej. Polacy piszą więc reklamacje do biur podróży, ponieważ czują się przez nie oszukani. Reklamują też sprzęt gospodarstwa domowego, który psuje się już po kilku dniach użytkowania. Polacy uważają, że obecnie panuje „bylejakość”.

2.6.1. Zakupy

W podręczniku zamieszczono tekst z 2002 roku. Napisano w nim, że typowy Polak robi zakupy w sklepie osiedlowym, *co jakiś czas jeździ do supermarketów, ale czuje się w nich obco i gdyby nie wielki wybór towarów i niskie ceny, w ogóle by tam nie zaglądał. Stara się unikać sprzedaży wysyłkowej, a jak ognia boi się Internetu i akwizytorów* [A2, s. 132]. Napisano także, że *o comiesięcznym odkładaniu pieniędzy nie ma mowy* [A2, s. 132].

W tekście czytamy ponadto, że *w wolnej chwili Polak siada nad krzyżówkami i ćwiczy umysł. Deklaruje, że lubi też poczytać. Gotuje nie z obowiązku, ale dla przyjemności. Chętnie chodzi na spacer i pracuje na działce. Czasem oddaje się grom losowym lub bierze udział w loteriach. Zdaje sobie sprawę, że ma wady. Ale tylko dwie: alkohol i papierosy* [A2, s. 132].

Dla porównania zamieszczono tekst o współczesnym polskim konsumencie. Czytamy w nim, że *czas małych sklepików przeminął bezpowrotnie. Wielkie supermarkety i centra handlowe rosną wszędzie jak grzyby po deszczu. I co ciekawe, w każdym z nich tłumy kupujących (...)* Dla wielu osób zakupy stały się sposobem na spędza-

² Zob. też: CD I_1.

nie czasu [A2, s. 134] oraz że dziś Polakom warto przypomnieć, że zamiast zakupów można wybrać kino, koncert lub inne wydarzenie kulturalne. A zamiast w sklepach warto aktywnie spędzić czas z rodziną czy znajomymi i to najlepiej na świeżym powietrzu [A2, s. 134].

Z tekstów zamieszczonych w podręcznikach wynika, że Polacy robią zakupy w wielkich marketach, ponieważ są tam niskie ceny, wszystko jest w jednym miejscu. Z kolei jarzyny i owoce wolą kupować na targu. Okazuje się także, że *teraz wszystkiego jest pod dostatkiem, tylko ludzi często nie mają czasu korzystać z tego, co nakupili [A2, s. 136].*

W podręczniku wspomniano także o nocnych zakupach w promocyjnych cenach odbywających się w centrach handlowych oraz o piractwie internetowym. Karolinę irytuje to, że teraz wszystko można ściągnąć z Internetu, że panuje piractwo internetowe.

2.7. Cechy charakteru

Karolina, by uspokoić mamę przed swoim wyjściem na imprezę mówi o sobie, że jest dorosła, grzeczna i odpowiedzialna. Karolina jest pomocna, chętnie pomaga Mami w znalezieniu informacji w Internecie.

Karol jest inteligentny, ale leniwy. Pan Grzegorz Maj jest towarzyski, gadatliwy, lubi żartować (np. podczas rozmowy z Mami).

Kiedy Państwo Maj są na lotnisku, kobieta bardzo się denerwuje i martwi, męża ją uspokaja.

Autorki CV zamieszczonych w ćwiczeniach piszą, że są *odpowiedzialne (x2), otwarte, dobrze zorganizowane, spokojne, solidne, zdyscyplinowane, kreatywne, pracowite (x2), uczciwe, spontaniczne, punktualne (x2), uczciwe, szybko się uczą, umieją pracować w zespole.*

Panowie w swoich CV pisali, że są *aktywni, operatywni, ambitni, pomysłowi, lubią kontakty z ludźmi i nowe wyzwania.* Cechuje ich ponadto komunikatywność, odpowiedzialność, wszechstronność, umiejętność pracy w zespole, kreatywność.

Z zamieszczonego opisu pewnej historii wynika, że Polki są ciekawskie: Pani Krysia i pani Jasia są sąsiadkami jednego z bohaterów — Javiera. Obie panie nie pamiętają imienia swojego sąsiada. Pani Krysia widziała, jak wrócił on z podróży z ogromnym pudłem kartonowym i była bardzo ciekawa, co się tam znajduje. Pomyślała, że z mieszkania pani Jasi będzie lepiej widać, co przywiózł w tym kartonie, zwłaszcza, gdy użyją lornetki zmarłego męża pani Jasi. Jest to doskonały przykład ilustrujący zachowanie starszych pań interesujących się życiem swoich sąsiadów [A2, s.66].

2.8. Wygląd zewnętrzny

Na temat wyglądu zewnętrznego Polaków pojawiła się tylko jedna wzmianka. Dotyczy ona Adama — kolegi Karola. Swoją opinię wyraża Japonka Mami:

(...) *Jest wysoki, przystojny, wysportowany, sympatyczny... Planuje studiować japonistykę. Już trochę mówi po japońsku. Jest tylko jeden problem, niestety, ma dziewczynę* [A1, s. 31].

2.9. Uroczystości i święta

W podręcznikach wymieniono dużo świąt państwowych, kościelnych i rodzinnych. Szerzej opisano imieniny i urodziny, wskazując na fakt, że obchodzi się je w pracy i w domu. Państwo Maj jadą całą rodziną na urodziny dziadka, który mieszka w Gdańsku.

Pani Maj proponuje Mami wspólne pójście na cmentarz w Zaduszki. Opowiada jej o cmentarzu, o tradycji związanej z tym świętem. Pojawiają się także informacje dotyczące tradycji związanych z Wigilią, Wielkanocą i andrzejkami.

2.10. Historia

Podręcznikowi Polacy pamiętają stan wojenny, wspominają życie w czasach komunizmu: *Ale nie tylko z jedzeniem było tak marnie. Cały dzień człowiek biegał za czymś po mieście, a to chciałam kupić buty na specjalny talon, a to papier toaletowy też na talony. Ale cóż, talony były, tylko towarów brakowało. Wieczorem to już nie było ochoty na nic! Nawet telewizji nie było. Zresztą, po co? I tak był tylko jeden program, a w nim komunistyczna propaganda* [A1, s.119].

2.11. Kultura i sztuka

Polacy na łamach analizowanych podręczników wypowiadają się też na temat współczesnej sztuki, wyrażając skrajne opinie [A2, s. 147]:

Jeśli o mnie chodzi, to jestem pod silnym wrażeniem tej wystawy. Zachwyciły mnie te obrazy!

Wolę tradycyjne formy.

Prawdę mówiąc niezbyt do mnie przemawia taki typ malarstwa.

Wolę tradycyjne formy ekspresji (...) po prostu nie wiem, czy pisuar może być dziełem sztuki.

To twórca jedyny w swoim rodzaju.

2.12. Kuchnia polska

Z podręcznika dowiadujemy się niewiele na temat upodobań kulinarnych Polaków i polskiej kuchni. Wiemy, że Joanna Maj robi fantastyczne pierogi. Polacy jedzą też jajko na twardo z majonezem, jajko na miękko, sałatkę warzywną, rosół, żurek, bigos, surówkę z kiszonej kapusty, kotlet schabowy. Piją natomiast piwo Żywiec.

W sobotę w domu państwa Majów rodzice jeszcze śpią, a śniadanie robi Karolina.

3. Zakończenie

W podręcznikach przedstawiony został dość nowoczesny obraz Polski i Polaków, bowiem zamieszczono w nich współczesne realia. Bohaterowie czatują, mailują, „ese-mesują”, chodzą do kina, robią zakupy w galeriach handlowych, grają w gry komputerowe, ale także chodzą do kina i do galerii. Wybierają różnego rodzaju rozrywki, interesują się różnymi rzeczami (świadczą o tym wybierane kierunki studiów). Także język używany przez bohaterów analizowanych podręczników jest współczesny i bardzo naturalny (niestety nie podlegało to analizie w tym opracowaniu).

Autorki, zamieszczając teksty o komunizmie i czasach PRL, zadbały także, by cudzoziemcy uczący się z podręczników *Polski, krok po kroku* mogli zauważyć różnicę między życiem współczesnych Polaków i tych żyjących w poprzednim stuleciu lub w początkowych latach XXI wieku. Ma to duże znaczenie w kreowaniu językowego obrazu Polski i Polaków. Piotr Garncarek zauważył ponadto, iż obserwuje się usiłowania autorów do szerokiego i obiektywnego prezentowania naszej kultury, że nie zdarzają się już sytuacje, w których:

sięgając po nasze podręczniki, wie się już, po przeczytaniu dwóch czy trzech z nich, że i w następnych pan Nowak będzie inżynierem a jego żona lekarzem. Zatem ich sąsiedzi (lub przyjaciele) państwo Kowalscy będą wykonywać zawód nauczyciela ewentualnie pracować w biurze. To „najbezpieczniejsze”, najczęściej wykonywane przez podręcznikowych Polaków profesje. Należy dodać, że ich dzieci oczywiście studiuje — medycynę, prawo lub języki obce. I tak naprawdę polski bywa w tym wszystkim tylko adres”

[Garncarek 1997, s. 37].

Sytuacja ta jest potwierdzona przez analizowane podręczniki, które przedstawiają współczesną Polskę i jej mieszkańców.

WYKAZ OMÓWIONYCH PODRĘCZNIKÓW

A1: STEMPEK I. i in, 2011, *Polski, krok po kroku. Poziom A1*, Kraków.

A2: STEMPEK I., STELMACH A., 2012, *Polski, krok po kroku. Poziom A2*, Kraków.

BIBLIOGRAFIA

BARTMIŃSKI J., 2006, *Językowe podstawy obrazu świata*, Lublin.

GARNCAREK P., 1997, *Wiedza o kulturze w procesie nauczania języka polskiego jako obcego* [w:] *Język polski w kraju i za granicą. Materiały Międzynarodowej Konferencji Naukowej Polonistów Warszawa 14–16 września 1995r.*, Janowska B., Porayski-Pomsty J. (red.), Warszawa, s. 35–40.